

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Opera

Priscianus

[Venedig], 15. Dez. 1481

Sequitur de accentibus [numeris, ponderibus et mensuris]

[urn:nbn:de:bsz:31-324175](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-324175)

Salustius tamē etiā præpositionē ei anteposuit in **C**atilina. In galliā uersus: in hispaniā uersus. **E**x aduersum quoq; cōpositū: ut **T**erē. in phormi. **E**x aduersum tonstrina erat quædam. **A** diuerto fit deriuatiuum diuerticulū. diuersorium quoq; dicitur locus in quo diuertimus uersus quoq; litterarū ordinatio: uel q; uertimus stilū a fine ad initiū: uel ab initio ad finē: uel q; antiqui a dextra pte in sinistram: uel a sinistra ad dexterā scribebāt. **V**ertigo quoq; & uertex a uerto uerbo sūt: & uertūnus deus: & uerticordia cōpositū dea. **D**i. marie quæ ps orationis ē. **M**a. nomē pprium: sp̄ei primitiua: **D**i. fac ab eo cōpositum **M**a martius martia martiū. solemus etiā & martiaticus ea cum dice re: unde stipendia militū martiatica dicūtur: inde deriuatur etiā ma uors: ex quo mauortius dicitur: tamen mars piter quasi mars pater: quomodo dies piter id est pater **I**uppiter: hic & hæc martialis & hoc martiale. potest tamē esse & pprium martialis. **D**i. quid interest inter ppriū martialis & appellatiuū. **M**a. q; si ppriū sit masculinū est: & ablatiuū in e terminat. **S**i autē ablatiuum sit cōmune ē: & ablatiuus in i terminat: quomodo **I**uuenalis scelix. **D**i. cur mars martis facit. **M**a. quia omnia in ls rs ns desinētia interposita ti faciūt genitiuū ut puls pultis ars artis mons mōtis. excipitur differentia causa frōs: quod quādo foliū significat frondis facit. frons enim capitis frontis: & lens quando pullos pediculae significat lēdis: quando autē significat legumē lentis. **P**ræterea glans glādis: cuius quidā nominatiuum & genitiuū similes esse uoluerunt. **L**ibripens uero quia a p̄do uerbo cōponitur: consonātem uerbi seruauit: libripēs libripēdis. **P**ræterea a corde cōposita habēt genitiuū secundū simplicis genitiuū concors cō cordis: discors discordis. **D**i. latinus quæ ps est. **M**a. nomē deriuatiuū: generis masculini: numeri singularis: figuræ simplicis: speciei deriuatiua. **P**otest tamē & ppriū esse regis loceri **A**enæ: & gētile a latio latinus. & possessiuū latinus ager. **L**atiū autē uel a latēdo uel a latitudine ē nominatiuū: a latino latinitas. a latio deriuat etiā latius & latiaris. **D**i. fac cōpositū. **M**a. latiugena. quō troiugena graiugena: sed in eis geminatio i mutauit sequentem i in u alternitatis causa: pro troiugena graiugena: troiugena: & graiugena faciens.

ExPLICITUM EST DE XII. CARMINIBUS.
Sequitur de accentibus.

LITTERA EST NOTAELEMENTI QVAE

L cum scribitur & i uoce minima resonat: nihil aliud
q̄ nota ad formādū elementū esse compitur: sed cū
in uocē ex sono prūpitur: elcētū uocabulū cōcipit
Quod cū ratio ita sese habeat: quasi imago huius
rei esse uidet̄. quippe cū ex aere p̄cusso ictu ligua
unde uox format̄ p̄ficiť. Vox nāq; corpus esse oñe
ditur. Nā si corpus nō esset: auditus auriū minime ui p̄cuteret. Sed
dū t̄ḡit auditū & reuerberat elementū tripartite diuidit̄. s. altitudine
latitudine lōgitudine. Habet quidē littera altitudinē in p̄nūciatione
latitudinē in spiritu: longitudinē in tēpore. hoc ē aut alte aut late aut
lōge audit̄. habēt etiā syllabā suū elementū quod p̄ductio dicit̄. sed
inter litteras̄ elemētum & syllabas̄ hoc distat: q; litteras̄ elemēta sūt
ipsa p̄nūciatiōes: syllabas̄ uero elemēta ipsa p̄ductiones. Quid est
enim aliud elementū q̄ ps minima p̄tiū uocis articulata: illo uero qd̄
remanet nota & figura elemēti est. Distat autem illud inter litteras
& elementa: q; elemēta p̄prie ipsa p̄nūciationes dicūtur: notae autē
eas̄ litteras̄. Sed abusuē & elementa p̄ litteris: & litteras̄ p̄ elementis
ponūtur. Nā aliud ē littera quae uidet̄. aliud quod p̄ eā colligit̄. Vi
dentur autē litteras̄ esse lōgā aut rotūda: aut quadrata. colligit̄ nāq;
p̄ eas res gesta alicuius dū colligit̄ in syllabis: de syllabis in p̄ribus: &
de p̄ribus in oratiōibus. Sed nos locuturi de p̄ribus ad accētum qui
in dictiōibus est necessarius t̄tāseamus: cuius rei mysteriū prabente
deo uitam latius tractemus.

Accētus nāq; est certa lex & regula ad eleuandā & deprimen
dā syllabā uniuscuiusq; p̄ticulae orationis qui fit ad similitu
dinē elemētōꝝ litteras̄ atq; syllabas̄: qui etiā triptito diuidi
tur acuto graui circūflexo. Accētus nāq; acutus idco inuentus est: q;
acuat siue eleuet syllabā. Grauis ideo q; deprimat aut deponat. Cir
cūflexus eo q; deprimat atq; acuat. Sūt autē accentus decē: quos ita
huic operi dignū existimaui p̄notare. acutus accētus: gr̄auis: circū
flexus: lōga linea: breuis uirgula. iphen: diastole: apostrophos: dasea
psyle. Quid est acutus accētus: nota p̄ obliquū ascendēs a sinistra in
dextrā p̄tem: ita / . Quid est grauis: nota p̄ obliquū a summo in de
xtram p̄tē descendēs: ita \ . Quid est circūflexus: nota de acuto &
gr̄aue facta: ^ . Quid est lōga linea: nota a sinistra in dextrā p̄tem
aequaliter ducta: ita — . Quid ē breuis linea: nota iacēs similiter: sed

panda sicut pars inferior circuli, ita. ∪. Quid est iphen: uirgula sub/
iecta uersui circūflexa: ita. ∪ qua duo uerba cum res exigat copula/
mus: **V**t antetulit gressum: & turnus ut anteuolans tardum praece/
ferat agmen. **H**ac est cōtraria diastolæ dextra quidē pars circuli ad
imas litteras deposita: quæ fit ita. ∪. & hac nota mala cohærentia dif/
cernūtur: ut est **T**um danai gemitu atq; ereptæ uirginis ira: & procu/
buit uiridiq; est littore conspicit ursus. **A**postrophos est circuli aletra
pars dextera sed ad summa litteram apposita. quæ fit ita. ∪. hac nota
ostendimus parti orationis deesse ultimam uocalem: cuius cōsonās
remanet. ut est **O**mnipotēs genitor tanto me crimine dignū duxisti
Dasean uel psyleu apud latinos h uocali addita nel detracta signifi/
cat. **Q**uid est dasca flarilis quæ hac notatur figura. ∪. **Q**uid est psy/
le: siccitas quæ notatur sic. ∪:

Notandum etiā q; acutus accentus apud latinos duo loca
habet penultimum & antepenultimū: **A**puđ græcos autē
penultimū antepenultimū & ultimum. **C**ircūflexus autē
penultimum tantum. **P**onitur nāq; grauis uel cum acuto
uel circumflexo in eadem dictione: sed non tamen in eadem syllaba
obseruatur nāq; unus accentus in integris dictionibus: ut romanus
hispanus: **I**n cōpositis uero unus similiter: ut malesanus: interea loci
sed in peregrinis uerbis & barbaris nomīnibus uel interiectionibus
nulli sunt certi accētus. **I**deoq; in potestate uniuscuiusq; consistūt: ut
quod necessarium uideat sic in metro ponat. **T**res siquidē res accen/
tuum regulas conturbant: distinguendi ratio. pronūciandi ambigui/
tas atq; necessitas: sed qualiter hæc fiant imitandum est. **R**atio nāq;
distinguendi legem accentuum saepe conturbat: dum si quis pronun/
cians dicat pone ergo uel quia q; apud latinos in ultima syllaba nisi
discretionis causa poni non potest accentus: & hoc ē quod diximus
pone ergo pone ideo diximus ne cōputetur esse uerbum imperatiui mo/
di pone. ergo diximus ne putetur esse coniunctio rationalis quæ est
ergo. **A**mbiguitas uero pronūciandi saepe legem accentuum pertur/
bat: ut si quis dicat interea loci. qui nescit utrum dicat alteram partē
interea & alteram loci. quod non sepatim. sed sub uno accentu pronū/
ciandum est: ne ambiguitatem in sermone faciat: **N**ecessitas pronun/
ciationis regulam corrumpit: utpote si quis imprimis dicat doctus &
addat q; coniunctionem: & dicat doctusq;: ecce in pronūciatiōe ac/
centū mutauit: cum nō in secunda syllaba. sed in prima accentū ha/
II

bere debuit. **S**unt quidem tres syllabæ in quibus accentus corrum-
pitur q; ne ue ut itaq; quando aduerbium est: nam itaq; quando con-
iunctio est dransq; uenerunt nec uiri ad uos: carbonibus ue lombos
assarunt. **S**yllabæ quæ correptam uocalē habēt acuto accentu pfe-
runtur: ut fax pax nix nux dux: quæ etiã tali accētū pñunciadæ lunt
quando sunt longæ positioe: quia naturaliter breues sunt. **Q**uæ uero
naturaliter est longa circūflexo accentu exprimēda ē. ut ros dos spes
res. **B**issyllabæ uero si priorē pductam habent & posteriorem correp-
tam: priorem syllabam circumflectūt: ut meta creta roma. **I**llæ uero
quæ sunt ambæ lōgæ: uel prior breuis & ulterior longa: acuto accen-
tu pñunciandæ sunt: ut nepos leges reges. hæ uero quæ ambæ sunt
breues: similiter acuto accentu pñunciandæ sunt. ut bonus malus.
Sed notādū q; si prior positione longa sit: non circūflexo. sed acuto
accentu pñuncianda est: ut arma arcus: quia quīs sit longa positioe
tamen exprimenda est tali accentu q; nō est naturalis. / . οἶον ὄχλος
Trisyllabæ uero. / . οἶον ἄχιον: & deinceps si penultimam correp-
tā habuerint: antepenultima acuto accentu profertur. ut tullius ho-
stilius: **N**am si plura positione longa fuerit acuet. **A**ntepenultima ue-
ro grauabitur: ut catillus metellus. **S**i uero ex muta & liquida longa
in uersu cōstat in oratione mutat accētū ut latebræ tenebræ. **S**yllaba
uero ultima si breuis fuerit: & penultimā naturaliter longam habue-
rit: ipsā penultimā circūflectet: ut cethegus perosus. **V**ltima uero si
naturaliter lōga fuerit penultima acuet. ut athenæ mycenæ. **A**d hāc
autem rem arsis & thesis necessarii sunt. **N**ā in unā quaq; parte ora-
tionis arsis & thesis sunt nō in ordine syllabæ: sed in pñunciatione:
uelut in hac parte natura: ut quādo dico natu eleuat uox: & est arsis
in tu: quādo uero ra. deprimi uox: & est thesis de tu: q̄tū suspēditur
p arsim. tamē deprimi p thesim. **S**ed ipsa uox quæ p dictioes forma-
tur donec accentus perficiat p thesim. **S**ed ipsa uox quæ p dictiones
formatur donec accētus pficiat i arsim deputatur: quæ autē post ac-
centū sequitur i thesim: his autē prælibatis: nūc de consequentia hu-
ius libri uideamus. **L**atina quidē ppria nomina nominatiuū singula
rem in a terminantia i penultima syllaba accētū seruant: q̄q; nōnulla
uocalem ante uocalem habere uideant: quorū alia differētiæ causa.
alia solo usu producenda sunt. ut catilina urania stephania. **A**ppella-
tiua uero eundē accētū seruāt. d. terminantia. ut poeta regina hēna
fortuna carina. **C**ōposita uero eādē pñūtiationē sibi desēdūt quā ha

bēt in simplicitate. ut cōcaua trāsfuga. su enim i simplicitate breuis ē
& ideo transfuga & non trāsfuga dicimus hōicida quoq; & parricida
ideo lōgā i i penultio locohabēt: quia e lōgā i i pductā cōuertūt. **Cō**
posita uero a cano penultimā corripit. excipit tibi cē: qđ euphonia
causa: p duabus ii breuibus unā seruat lōgā. **N**otāt autē pleraq; quæ
i lōgā uocalē hēt āte uocalē: ut philosophia papia quēadmodū unū
uerbū fio: qđ solū i pductā āte o uocalē hēt. Ideo aut dixius pleraq;
quia omia uocalē i āte uocalē habētia i antepenultimā mutāt accen
tū ut ueneria marcelia placētia autoia iunonia: & illa quæ i tia finiun
tur. ut iustitia sapientia mæsticia. hāc aut regulā sequunt oia quæ sic
finiūtur: præter illa quæ supra diximus: quorū alia differētia cā: alia
solo usu pñūciant. **E**xcipiunt istius ipsius illius genitiui quorūdam
pñōinū: quorū penultia indifferēter ponunt. **I**lla aut quæ a uerbis co
lo & gigno cōponunt: breuē pēultimā hēt ut agricola cælicola sylui
cola. rurigēa terrigena. **R**eliq; uero oia in a delinentia pncipio futurī
tēporis similia penultimā pducūt: ut hæc scriptura litteratura: quæ
omia quādo sunt noia carēt tēpore. Ea uero quæ u uel quālibet uoca
lē hēt āte a corripit oia ut mātua capua danaa. **C**orsica uero & si
milia breuiant: & omia q sunt possessiua & quæ sunt eis similia si i
habēt i penultima sequēte cōsonāte: ut cretica isaurica alemāica. **E**x
cipit nesica qđ pducit. **Q**uæ ei habēt n pducūtur ut romana cāpana
hispana cumana & hæc omia secūdū diuersas regulas p obliquos ca
sus pducta siue correpta pñūciāda sunt. **E** finita fixa penultimā ha
bētia i i eadē syllaba omia pducuntur. **A**lias uero uocales habētia si
milē regulam sequūtur. ut sedile monile singulare uerbale quæ aq̄li
ter p omnes casus pducēda sunt. **O** littera terminata præposita uoca
li e penultimā corripit: ut ganeo labeo alio: quæ solos habēt nomia
natiuos & uocatiuos. **E**a uero quæ i ante o habent similiter corripit
tur: sed p ceteros casus excepto uocatiuo producunt: ut mulio muli
onis: quaternio quaternionis: præposita autē qualibet cōsonante pe
nultimā productā seruant: ut imago imaginis uligo nis: fuligo nis:
caligo nis: dissimilitudo nis magnitudo nis. **Q**uorū alia o i obliquis
casibus seruant: & producenda sunt: **A**lia in i cōuertūt & corripienda
sunt: ut carbo onis. bubo nis caligo nis altitudo nis. **I** littera termina
tū unum iuenit trisyllabū ideclinabile qđ i penultio breuiat: ut hic &
hæc & hoc nihil. **V** littera finitū unū inuēitur: aptotū i singulari: i plu
rali declinat: qđ i penultio liquefcit. ut tonitru. **A**l finita si sint appel
II ii

latiua i penultima pducta sunt: ut uictigal tribunal cōsonāte ātecedē
te al excipitur aīal. barbara aut ppria breuiātur: ut hānibal lis aldrū/
bal lis: quæ oīa obliquis casibus in neutro a pductā habēt: i masculi/
no breuē habēt. **I** syllaba terminata corripit i penultio: ut hic & hæc
uigil huius lis quod uidetur magis p syncopā pferri & hoc i obliquis
penultimā corripit. **O** syllaba terminatū unū inuenitur: qđ i penulti
mo corripitur. ut eliol: **V** syllaba terminatū unū inuenitur ppriū qđ
breuiat: hic heriul. qđ barbarū ē. **V**m terminata breuiant: ut sophro/
niū abrotoniū doctiū philortiū. **E**n syllaba finita si sint a prima coniu
gatiōe uel quarta pducēda sunt. ut soler solamē munio munimē: far
cio farcimē. **S**in autē a secūda uel tertia corripēda sunt: ut sedimē re/
gimen. præposita itaq; cōsonāte e corripēda sunt ut tubicen fidicen
excipitur tibicen qđ solū pducit ut prædiximus. **A**r syllaba terminata
pducunt ad instar supradictorū nōtum: ut torcular lacunar puluinar
notat laquear quod breuiat: quæ omnia i obliquis pducunt excipit
iubar ris: ipar ris quæ i obliquis breuiant teste **Virgilio**: ut iubare ex/
orto: & idē nūero deus ipare gaudet. & ppriis nōibus arar ris caesar ris
bostrar ris. **E**r syllaba finita si sint neutri generis i penultima pducēda
sunt: ut cadauer papauer: si masculina aut fœminina sunt corripitūtur
nisi sint positiōe lōga: ut alacer uolucer mediocer: & hæc mulier: &
oīa hæc & similia i obliquis corripitūtur: ut cadauer ris: uolucer uolu/
cris: excepto mulier ris: cætera autē oīa cadaueris papaueris lascrit &
tuberis iteris sileris cineris corripitūtur. **I**n ir syllaba terminata breui/
ant: ut semiuir duūuir triūuir: & oīa in obliquis casibus sub uno accē
tu pferēda sunt. **O**r syllaba terminata i uocali præposita breuiātur:
ut melior doctior: & hæc omnia in obliquis pductionē sibi defēdunt
Propria uero nomina corripēda sunt: ut hector hectoris: nestor ne/
storis. pducuntur appellatiua tam masculini q̄ fœminini generis: q̄/
uis nō habeāt i ante or. ut odor odoris: amor ris. uxor ris: soror oris:
neutra autē breuiātur: ut æquor ris: **N**otetur memor & ab eo cōposi/
ta: ut imemor quæ sunt omnis generis corripētia o i obliquis. & inde
cor cuius simplex decor penultima correpta inuenit apud uetustissi/
mos: quādo p decorus rum accipitur: & arbor arboris qđ ē gene/
ris fœminini: & a puero cōposita. ut publibor & marcipor: & oīa i or
definētia neutra uel græca. & quæcūq; deriuātr uel cōponūtur a pri
mitiuis unū coīs generis quod pducitur. ut hic & hæc auctor. **V**r syl
laba terminata breuiantur. ut hic lepifur: sapifur. & omnia i obliquis

casibus breuiantur: sapifur ris similiter satur ris: hoc iecur hoc guttur
 hoc sulphur: iecur iecoris uel iecinoris. **As** finita pducuntur ut dignitas
 felicitas: & omnia a littera seruāt in omni calu pductā in q̄ termina
 tiōe quādā masculina prim ppria. prim a nominibus ciuitatū trālla
 ta p̄ syncopā pferūtur. & accētum in ultimo seruāt. qd̄ est cōtra regu
 lā latinorū. ut mœcenas larinas arpinas sed in uetustissimis libris in
 ueniūtur pferri larinatis: mœcenatis. unde subtracta ti accētus remā
 sit. **Es** syllaba finita breuiātur. ut hercules sonipes alipes miles gur
 ges stipes. **Excipitur** hæres hæredis locuplex tis: quæ in obliquis bre
 uiātur: **Et** est notādū q̄ omnia quæ sunt quintæ declinationis pdu
 cuntur in obliquis: quādo corū penultimæ in nominatiuo corripuntur
 uocali aēte es posita: ut facies faciet: dies diei: cōsonāte autē ante
 es posita corripuntur in obliquis: ut fides fidei. **Præterea** unū notatur
 in eadē clausula es finitū: qd̄ nō quintæ sed terciæ declinationis ē qd̄
 pducitur: ut quies quietis. cætera in obliquis corripuntur: ut abies
 paries aries. **Is** syllaba finita si sint accidētia pducuntur: tamen hæc
 cōmunia sunt cōmunis generis. faciētia neutrū in e & pducuntur in
 obliquis ut hic & hæc suauis & hoc suauē. memorialis specialis. **Ap**
 pellatiua autē quādā sunt pducēda: ut securis sinapis lebetis. cætera
 corripēda sunt in obliquis quæ sunt dissyllaba in nominatiuis. ut
 lapis lapidis iaspis iaspidis. puluis sanguis. uomis uomeris. pollinis
 excipit ipubis qd̄ corripit tam in nominatiuo q̄ i genitiuo. **Os** sylla
 ba terminata in penultimis pducēda sunt: ut sacerdos dotis: lepos le
 poris: quod eloquentē significat nepos. **Us** syllaba finita in penultia
 pductionē sibi defēdunt: ut tribunatus cōsulatus magistratus prin
 cipatus: & omnia quæ a uerbis ueniunt: quæ sunt similia participio:
 ut amatus: delectus: stratus laceffitus cupitus munitus auditus. **Ex**
 cipit hic litus litus quitus quæ corripunt: nō solū in simplicitate sed
 etiā in cōpositione: ut i litus illitus nequitus citus uero licet corripere
 & pducere: dicimus enī icitus pducte & incitus correpte. **Cōposita**
 uero ab eo corripunt: ut aditus obitus præteritus: **A**do quoq; & a
 sto corripunt cōposita: ut datus unde fit inditus. a status unde insti
 tus: a reo quoq; ratus unde fit iratus: a spiro quoq; & halo noīa ueni
 entia breuiant: ut spiritus halitus: ab ambio quoq; fit similiter ābitus
 sed quādo p̄cipiale ē seruāt penultimā pductā: sicut ābitus. **A**rutus
 quoq; cōposita penultimā corripit. ut erutus dirutus: **Notādū** ē autē
 q̄ hæc quādo sunt noīa carēt tēporibus: quādo p̄cipialia tēpus cū

significatiōe demōstrāt: ut amatus sum ab illo. **N**omina autē tertiā
 declinationis terminātia i us nominatiuū breuiāt: quā a supradictis
 regulis nō iueniunt ut seruitus fraxinus: excipit papyrus quod pdu
 citur: ut hanc papyrus huius papyri. **A**lia autē oīa q̄ nō sint lōga i no
 minatiuo i obliquis pducunt: ut seruitus seruitutis palus paludis: iu
 uētus iuuetutis. **E**xcipiunt hanc quā corripunt: lepus leporis: uenus
 ueneris ligus liguris: quod ē animal. **P**ropria uero uel appellatiua ma
 sculini generis iue ex se fœminina faciūt siue in aliud genus minime
 trāformantur. si sunt trisyllaba uel tetrasyllaba: ac deinceps habētia
 i corripunt: terentius martius excipiunt hanc quā habēt a in penulti
 ma: uel possessionē significāt aut possessoribus deriuātur: ut terētia/
 nus martianus capuanus beneuētinus hispanus placētus tauri/
 nus. **Q**uā autē habēt e inter i & u corripunt: ut porticus rusticus:
 gallicus romanicus: excipiunt quā habēt a: ut tauriācus. **A**x syllaba
 finita breuiant: ut ptinax cōrumax & oīa i obliquis casibus pducā a
 habēt: ut ptinacis cōrumacis. **E**x syllaba finita breuiant: ut artifex au
 rifex opifex quā oīa i obliquis casibus corripunt: ut opificis aurificis
 murex muricis forex soricis. **E**xcipit unū masculini generis. s. uerue
 qd i obliquis casibus pducit ut uerue ueruecis qd aīal ē. **I**x syllaba
 finita pducitur. ut bellatrix uenatrix. excipit meretrix genitrix. sed
 hanc in obliquis corripuntur ut uenatricis genitricis meretricis radicis
Excipiuntur hanc q̄ grauiātur ut salix salicis calix calicis filix cis. **O**x ter
 minata breuiātur ut uelifox atrox celox: sed in obliquis pducuntur:
 ut uelifocis: cis. cis. **V**x finita syllaba pducitur ut polinurux calinu/
 rux polux: **E**xcipitur cōiunx gis quod quidā i nominatiuo sine n scri
 bi uolūt: quod i obliquis casibus amittit ne uerbū putet: **T** littera ter
 minata tā i nominatiuo q̄ in obliquis casibus breuiant: & oīa neutri ge
 neris sunt. ut caput tis: synciput syncipitis occiput occipitis: **P**erlius
Fissa fumosum synciput aure: **Q**uā i duas cōsonātes desinūt: si sint
 longa positiōe: aut i cōpositiōe pducitur: i simplici figura pductio
 nē libi defēdūt. ut cedēs tradēs clamās cōclamās. **C**etera uero breui
 ātur ut omnipotēs pēipotēs audiēs. & hanc oīa tā lōga q̄ correpta in
 obliquis producuntur: quia seruāt positionem. **E**xcipiuntur quā nō ser
 uant. ut iops inopis hyems hyemis celebs celibis: adeps adipis.

Regulis accētū noīs expositis tractādus ē accētus qui i uer
 bis cōsiderat certis diffiniēdus ē regulis. **V**niuersa enī uer
 ba priā cōiugatiōis: quā i secūda psona as syllaba finiūtur

cū in trisyllabis & in tetrasyllabis ueniūt. i penultimis syllabis p oēs modos pducēda sunt ut amo as amabā amaui. **Excipit** prateritum plusq̄pfectū qđ corripit solū, ut amauerā. & futurū eiusdē mōi in pri-
 mis & i secūdis psonis pluralibus: cuius exēplū est amabo is it. & plu-
 raliter amabimus tis būt. **Ab** is nāq; regulis exeūt nouē quæ i ui diui-
 sas syllabas mittūt prateritū pfectū & plusq̄pfectū. prias & secūdas
 psonas plurales futuri idicatiui corripit: ut seco secas secauerā secui
 secabimus bitis: ceteræ nāq; pducūtur ut domo as bā bo domabunt
 seco secas bā bo secabunt: frico fricas bam bo: ueto uetas uetabam:
 sono as bā: tono as bā: mico as bā: crepo as bā: plico as plicabā: tamē
 annexis præpositiōibus præsens breuiat: quod in dissyllabis uenit ni-
 si positiōe aut natura ipsa uerba pducta sint. ut reparo resono: rese/
 co replico: notat autē plico qđ prateritū plicui & plicauī facit. **Quat-**
 tuor ab hac regula exeūt. sto: do: lauo: uiuo. quæ cū cōponūtur. sicut
 in simplicitate nec i aui nec in ui exeunt: formulā superiorē sequūtur.
Resto restiti restiterā restabimus restabitis: reddo reddidī reddiderā
 reddemus tis. **Excipiūtur** relauo & reuiuo: quæ i praterito sic exeunt
 relauī reuixi: sequūtur etiā regulā superiorē: **Excipit** relauo quod in
 praterito pfecto & plusquāpfecto & i uno futuro cōiūctiui modi syl-
 laba la longā habet. in ceteris uero tēporibus breuiātur relauī relaue-
 ram relauero. **Notētur** nāq; quæ i simplici figura sunt lōga: quia ipsa
 pductionē quā habēt i simplicitate retinent sibi in cōpositiōe: sic &
 præpositiō quādo cōponitur cū aliqua pte orationis qualis ipsa fuerit
 præpositiō: & talis remanet in compositione ut redimo: subuerto: in/
 hareo.

Omnia uerba secūda cōiugationis quæ es finita in secunda
 syllaba præsentis tēpis cū i trisyllabis & in tetrasyllabis uel
 etiā in polysyllabis iueniūtur: oīa i penultio corripit: ut
 rubeo habeo misceo lāguco iaceo rigeo: sed p ceteros mo-
 dos superiores formulas quas in prima cōiugatiōe præscripsimus se-
 quūtur. **Notātur** quæ in praterito pfecto & plusquāpfecto & i uno
 futuro cōiūctiui mōi pducūtur: & i cōpositiōe & in simplicitate. **In**
 ceteris autem temporibus & modis breuiantur: ut sedeo sedi sede-
 ram resideo resedi resederam. caueo caui caueram cauero: uoueo uo-
 ui uoueram uouero: uideo uidi uideram uidero.

Uerba tertiæ coniugationis quæ is syllaba finiuntur: si in tri-
 syllabis uel in polysyllabis ueniunt corripuntur in præsentis
 ll iiii.

& in cæteris tēporibus: nisi sint positione lōga: excepto præterito im/
pfecto præsentis tēporis. ubi semper penultima syllaba lōga fit: ut tri/
buo tribuebā tribui tribuerā tribuā tribuero: **N**otant autē quæ in iui
uel in eui exeunt in præterito: quæ pductionē seruāt i eodē præterito
pfecto: ut cupio cupiui quiesco quieui: sapio sapiui: **C**ætera uero bre/
uē sibi regulam defendūt nisi positionē habeāt: ut cōtemno contēpsi
gero gessi. **E**xciipiuntur hæc quæ in præsentis tēpore & in cæteris tem/
poribus breuiantur: in præterito uero pfecto & plusquæpfecto & i uno
futuro cōiunctiui modi pducuntur: ut lego legi legerā legero: facio fe/
ci ram ro: similiter fugio fugi fugerā fugero. sudio ago emo: ab his er/
go regulis discipāt duo uerba: quæ in præterito breuiant & in præ/
senti pducuntur: ut pono cogo dicimus repono reponis reposui: re/
cogo recoegi: eo enim syllaba in præsentis longa & i præterito breuis
similiter uero alia duo uerba excipiuntur quæ sunt primæ coniugatio
nis quæ etiā ut superiora in præsentis sunt pducta: & in præterito bre
uiata: ut do sto: dicimus enī reddo reddidi resto titi. **N**otādum nāq;
est q̄ ois dictio quæ in trisyllabis aut in cæteris polysyllabis exit ante
penultimā syllabā seu correptā seu pductam: licenter quod fert pœ/
ta in metro est fiducia: qua nos ptegat omnipotens rex.

Quartæ cōiugationis uerba quæ in i litterā pductā desinunt
in secūda persona præsentis tēporis in trisyllabis aut in cæte
ris polysyllabis ueniūt oīa penultimā syllabā breuē habēt: ut
audio accio mollio sapio: excipiuntur eo & queo & quæ in disyllabis
ueniunt ut scio: sed hæc & his similia regulā primæ cōiugationis se
quunt. **N**ota hæc quæ in præsentis tempore & in cæteris temporibus
breuiantur in præterito pfecto & plusquæpfecto. ut iam in aliis dixi/
mus: & i uno futuro cōiunctiui modi pducuntur: ut scio sciui sciuerā
uero. uenio ueni ram ro: queo quiui quiueram quiuero. **Q**uoniam ut
opinor latius & conuenienter tractatum est de his accentibus: nunc
de sequentibus uideamus.

Participium namq; illos accentus quos nomen habet in omni
loco: ut diximus cum de his tractabamus.

Pronomen uero similiter eisdem regulis utitur. **N**otādum nāq;
ē illa pnomia quæ i ultimis seruant accentū ut hiccine nostras
uestras ideo apud modernos ita habent: quia apud antiquos hiccine
& nostratis uestratisque dicebatur: unde retinent accentum in ulti/
ma quæ habebant in penultima: & non solum hæc erant apud illos:

sed etiā multa alia quæ differētiæ cā uel solo usu dicebant: ut egomet
feci: nāq; syllabica adiectio ē in ego ut in aliis uidelicet ne ce: ut illici
ne huiusce:

Huerbia nāq; si e terminātur breuiātur in penultima: ut ho/
die sedule: sed ea quæ a nomine ueniunt pducuntur: ut tullia
ne martiliane: si m terminātur: ut meatim tuatim suatim p
ducunt: similiter si i breuiantur: ut uelpi: si o causa differētiæ in ultimo
seruat accentum: ut falso. similiter in ultima ne putetur nomen esse:
ut una alias. si in r breuiātur: ut breuiter. si in ol similiter ut edepol. si
in c in ultimo: ut istic illic: si in us breuiantur: ut funditus. Notādum
est q; aduerbia omnia quæ præpositionibus compouuntur: sub uno ac
centu proferenda sunt: ut deinde exinde. hanc autem regulam sequi/
tur omnis coniunctio: & in cōpositis & in simplicibus: ut iterea etenim

Præpositio uero semper accentum in sine seruat: ut apud an
te. Interiectio nullam certam regulam retinet: tamen in si/
ne & in medio acuitur: ut pape euax.

De Ponderibus & mensuris.

OMni te symmache nobilitatis splendore celebratum: ac om/
ni naturæ munere præstantem: omni uirtutis luce fulgētem
studiis etiam optimarum artiū disciplinarūq; florentem: iu/
stissimeq; prosa fortunæ meritis uitæ probātem: fama quidem anna
nobis absentem uenerabilem faciebat. Nunc autem præsentem ueri/
tas supergressa laudes prædicationis ostendit: mediocritatis enim al
tissimæ qua superbæ calcas tumores & pietatis ponderibus grauissi
mis superas omnia. Itaq; gloriosum mihi credas aliquid tanta aucto
ritate interrogationis mereri: de figuris sicut iussisti numerorum bre
uiter collecta demonstrabo: & de numeris uel ponderibus. Præterea
Terentii meritis necnon etiam de præexercitamentis rhetoricis quæ
græci πρὸς τὸ ἀνδρῶν ἀρετῆν uocant: quoniam diligentius ea sophistæ iu
niores quos sequimur: aptioribusq; diuisionibus ad exercendos iuue
nes ad omne rhetoricæ genus exposuisse creduntur. Petimus igitur
sapientem eloquentiam uestram: hac enim dignitate nihil in homine
melius nouimus: ut & nos huiusmodi frequentius quæstionibus tā
præsentēs q̄ absentes cum fœlicitate exerceatis. & rom anorū diligē
tia uestrorum ad artes suorum alacres reddatis auctorum: quibus
solis cæteras cum graiis gentes supasse noscuntur: quæq; decus & nu/
men industria uestri nititur culminis.

Sciendū q̄ cū ab uno ad milies mille numeri notentur apud
 Latinos non plus tredecim eos figuris notari iuenimus. Nā
 principales repetunt quater singuli tā ante quinaros qui sūt
 medii numero. q̄ post eos. **S**unt igitur principalū figuræ septem: me-
 diorū uero sex: quas rationes diu exquisitas ut potero breuiter disse-
 ram. **V**na per i litteram antiquo more atticorum: qui solebant princi-
 palē nominis numeri litteram ponere: & significare numerum ergo.
 α. pro αἰά dicentes i scribebant. & Δ. Δύο & Τ. Τρεῖς & sic. Τ. π. ε. ο. &
 Τέσσαρα κέν Τε: ἐπὶ τὰ δ. κ. τ. ω̄ significātes: & ε. ἐνὲα. uetustissimi quoq;
 græci pro aspiratione h scribebant: quam habebant. ἥ: Δασείων in pri-
 cipio. & sic. κ. ν. ε. κ. idem est. ἐν ἑξ. ἐπὶ τὰ. sic. ρ. η. κ. ε. κ. ε. id est ἑξή-
 κων τὰ ἑξ. Δομήκων τὰ ἑκατόν. uel. ρ. sic quod significat ἐννενηκόντα
 quidam autem & sic scribebant: non incongruum tamen uidetur eti-
 am uersus græcos aptissime de his numeris compositos subiicere. g.
Hos igitur latini quoq; in plerisq; imitati sunt: nam per i unum no-
 tant illos secuti. qui quinq; p u quia quinta est uocalis a e i o u decem
 per x quia decima est consonans apud græcos: β. γ. Δ. ζ. δ. κ. λ. μ. η.
 ξ. uel quod u apud latinos x sequitur. **Q**uinquaginta per l. quia apd
 antiquos græcos λ. pro n. quæ nota est quinquaginta ponebāt teste
Apollonide & **L**utio tarrhco: unde latini quoq; lymphæ dicunt pro
 nymphea: aquam uel fontem uolentes monstrare. **V**irgilius in primo
 aeneidos: **D**ant famuli manibus lymphas carerēq; canistris. **C**entū
 autē principalē nominis litterā c quingēta p sequentem litteram con-
 sonantem: nam post c d sequitur. **M**ille secundum atticos per χ græ-
 cam. sed ut sit differentia ad decem circūscriptis lateribus (X) quia
 milia per i & duas a dextra parte apostrophos ια decem milia per su-
 pradictam formam additis in sinistra partem contrariis duabus no-
 tis quæ sunt apostropho ccια & hoc ad imitationem græcorum qui
 2: unius notam subdita lineā: nunc quoq; scribunt sic: quinquaginta
 milia per i mediam & tres in dextra parte apostrophos ιαα. **C**entum
 milia per i mediam & tres in dextra parte apostrophos: & in sinistra
 totidem contrarias ccιαα uel quod uerisimilius est decem milia no-
 tantur per m circūscriptam ex utroq; latere quomodo mille idē idest
 (M) p x circūscriptam ex utroq; latere sicut (X) & hoc ad imitationē
 græcorum: quia χιλια eā litterā habēt principalē sui nominis sed diffe-
 retia causa media linea altior facta ē. quia milies quoq; mille p circū-
 scripta solet notari sic (X) ergo quinq; milia cum sit dimidia pars de-

cem in silium cetero dimidiam partem scripturae seruauerunt sic 1000: quo
quiquaginta milia dimidia pars ceterum milium qui numerus per eadem decem milium
scribitur: tamen ex utroque latere singulis circumscriptionibus 1000 quingenta
milia per quod est in scripturae notis & apostropho: quod mille similiter milia per
M unde incipit nomen ex utraque parte circumscripta (M) & sic eorum.

De ponderibus etiam necessarium esse putauimus addere. As num
mus est libralis & per scriptam notatur. Dupondius nummus est
bilibris per duas per scriptas. Sestertius nummus duarum
semis librarum per duas ll & s: ex qua incipit semis per scriptas: unde
sestertius dicitur semis tertius: de quo Aruntius haec ait: Sestertius
olim dupondius & semis: id est duae librae & semis quali semistertius
quo tempore denarius decussis ualebat: hoc est post duos sequens ter
tio loco est semis: hoc quoque secundum atticos & ionas qui ἡμίδραχμον
dicebant pro δύο ἡμίδραχμόν. Teste etiam Dydimo qui hoc po
nit ostendens in omni parte orationis & constructionis analogiam
graecorum secutos esse romanos. unde & Herodorus in primo histo
riarum. **G.** Septimum semitalentum dixit per sex semitalenta: denarius
quoque decem librarum nummus per scriptam notatur: hoc per utraque in **Ver**
rinis Ciceronis licet inuenire antiquissimae scripturae emendatis codi
cibus: obolus dicitur ut dardanus docet scrupulus esse: id est sex sili
qua drachma siue argentei scrupuli tres: uncia drachma. viii. scrupu
li. xxiiii. uncia. xii. libra uel mina attica drachma. lxxxv. libra uel mi
na graeca drachma. lxxxvi. talentum atheniense paruum mina. lx.
Magnum mina. lxxxiii. & uncia. iiii. libralis as uncia. xii. decunx un
cia. xi. decunx uel dextans uncia. x. dodrans uncia. viii. beasis un
cia. viii: seponx uncia. vii. semis uncia. vi. quicunx uncia. v. triens
uncia. iiii. quadrans uncia. iiii. sextans uncia. ii. uncia. i. duae dimidia
partes uncia sexcunx: uel ut alii seiscuncia: tres dimidia partes uncia se
miuncia semis uncia. duae sextulae sunt tertia pars uncia. i. scrupuli. viii.
siliqua scrupuli. vi. sextula scrupuli. iiii. dimidia sextula scrupuli. ii.
Rursus sextula & dimidium sextulae siciliqua appellatur scrupulus
siliqua. sex siliqua est: quod dicunt graeci. g. uel.

Necessarium tamen existimaui ad confirmanda supradicta a
diuersis auctoribus de his dicta subiicere. Liuius in. xxxiiii.
ab urbe condita multitudinis eorum argumentum fit quod **Poly**
bius scribit ceterum talentis eam athenis stetit. cum quingentos denarios pretium

in capite quod redderet dominis statuisent. Mille enim ducetos ex ratione achaia habuit captiuos italicos: qua ratione ostendit sex milia denariorum habere talentum. Nam cum quingenti denarii pro mille ducetis captiuus dati colligantur. Sexcenta milia denariorum centum ea ostendit fuisse talenta. Centesima autem pars sexcentorum milium sex milia inueniuntur. Denarii autem illo tempore nummi argentei erant. xxxiii. siliquarum: quod in eodem libro ostendit **Liuius** signati. lxxxiiii. milia tuere atticorum. de

uocant trium fere denariorum in singulis argenteis est pondus: uide quod quattuor drachmae sunt. lxxii. siliqua. Diximus enim superius quod tres oboli quorum singuli sex siliquas habent: drachmae faciunt tres autem denarii idem habebant. i. lxxii. siliquas. Idem **Liuius** in. xxxvii. ab urbe condita ostendit magnam talentum atticum octoginta habere libras: & paulo plus cum supradictorum computatio manifestat. lxxxiiii. libras & quattuor uncias habere talentum: quod est sex milia denariorum. **Liuius** talentum ne minus pondus. lxxx. romani ponderibus pedat: uel sic decreuit senatus ut non plus quam ternae librae & quaternae unciae singulis definit talentis. Et sciedum quod secundum **Liuium** computationem centum minae atticae quae singulae. lxxv. drachmas habent faciunt talentum magnum & minus. Nam minus habet. lx. secundum **Dardanum**: quod autem est magnum & minus: ostendit **Terentius** in phor. Si quis daret talentum magnum. Italica autem mina drachmas habet ut supradictum est. xcvi. quod est libra duodecim unciae. i. denarii. lxxii. hac igitur computatione. lxxxiiii. librae ro. & quattuor unciae quod est magnum talentum: centum minas atticae faciunt. **Seneca** in. x. epistolarum: Ad nouatum xxxiiii. sestertia id est talentum atticum paruum. xxxiiii. enim sestertia. lx. libras habent. **Varronis** quoque auctoritate supradictorum plerumque comprobemus.

Multa pecuniae signatae uocabula sunt aris & argenti haec: as ab are: dupondius a duobus ponderibus: quod unum pondus asis pondus dicebat ideo quod as erat libra pondus. Deinde a numero usque ad centum a tribus asibus tressis supra: & sic per proportionem usque ad nonum. In denario numero hoc mutat quod primum est ad decem asibus decussis: secundum a duobus decussibus uigessis: reliqua conueniunt: ut trigessis per proportionem usque ad centum. quod **Persius** ostendit: quod centum graecos uno centum licenter: quo magis aris proprium uocabulum non est. Nam ducenti & sic proportionem quae dicuntur non magis asles quam denarii: aliaque res significat: aris minima pars sextula quod sit sexta pars unciae. semiuncia quod dimidia pars unciae est. **Vncia** ab uno dicta. **Sextans** ab eo quod sexta pars asis est. **Quadrans** a

quarta: & triens q̄ tertia ps: semis q̄ semis. i. dimidium assis ut supra dictum est. **S**eptans a septem & uncia collisum. **R**eliqua obscuriora q̄ a diminutione & ea quæ diminuunt ita sūt ut extremas syllabas habeāt una dēpta uncia denu dextās dēpto sextāt e: dodrans dempro quadrāte: bes ut olim des dempro triete & argētei nūmi: id est ab ficulis denarii q̄ denos æris ualebāt: quinarii q̄ quinos sesterterius duabus semis: dupōdius enim & semis antiquus sesterterius est & ueteris consuetudinis: ut retro æra dicerent ita ut semis quintus: semis quartus: semis tertius nunciarent ab semisesterterius sesterterius dictus. **N**ūmi denarii a decima libel la **D**idimus etiā ita cōfirmat. **N**ecessarium esse existimauimus etiam ipsa nomīa numerorum & quæ a eis deriuant uel componuntur subiūgere. Et sciendum eos declinatū numeros qui uariāt genera: qui uera una uoce tria genera cōtinēt indeclinabiles esse. tā apud græcos q̄ apud latinos: unus una unū: duo & duæ & duo: hi & hæ tres & hæc tria: hi & hæ & hæc quattuor: similiter quinq; & sex & septem octo nouem decē: undecim duodecim tredecim quattuordecim quindecim sedecim: decēt septē decē octo decē et nouē: uiginti uiginti unus uiginti una uiginti unū. **S**ic deinceps omībus cardinalibus numeris minores usq; ad nouē addunt: quī cōtrarium ante decem fiat usq; ad sedeci. licet tamē & præpostere maxime coniunctione interposita hoc pferre decē & unū: decē & duo: triginta quadraginta quinquaginta sexaginta septuaginta octuaginta nonaginta cētum ducēti ducēta ducēta: tricēti tricēta tricēta. quadringenti quadringēta quadringēta. quingēti quingēta quingēta. sexcēti sexcēta sexcēta. septingēti septingēta septingēta: octingenti octingēta octingēta. noningenti & nongenti noningēta & nongēta nonigenta & nongenta. **H**ic & hæc & hoc mille. **E**x his nascūtur ordinaria nomina: hæc inæqualiter quātum ad uocem primus & secūdus: æqualiter uero tertius & quartus quītus sextus septimus octauus nonus decimus undecimus duodecimus ab undeci & duodeci. **N**ā reliqua ex utraq; pte declinant cōtra cōsuetudinē græcorū usq; ad nonū decimū. ut tertiusdecimus quartusdecimus quidecimus sextusdecimus septimusdecimus octauusdecimus nonusdecimus uicesimus uicesimus primus uicesimussecūdus uicesimustertius uicesimusquartus uicesimusquītus uicesimussextus uicesimusseptimus. sic oēs sequētes uelut i primitiuis ad imitationē græcorū a uicesimo & supra maiori minoroē addūt numero plerūq; undeci duodeci decē & duo: æte de

cē uero minorē ponūt: q̄do cōpositā accipiunt: & sub uno accētū p̄fe
rūt. Nā licet dissoluta cōpositiōe diuersis accētibus ea p̄ferētes muta
re ordinē: quō & apud grācos & dicere decimus & septimus p̄ septi
mū decimus: & tertius & uicesimus p̄ uicesimū tertius. sic & similia
tricesimus quadragesimus quinquagesimus sexagesimus septagesi
mus octogesima nonagesimus cētesimus ducentismus & ducesim
us: tricesimus tricētesimus: quadrigētesimus uel quadricētesimus:
quigētesimus uel quigesimus. **Liuius** ab urbe cōdita. xxxi. āno quin
gesimo: sexcētesimus uel sexcesimus: septingētesimus uel septingesi
mus octingētesimus uel octigesimus: nonigētesim nonagesimus &
nō gētesimus: millesimus habēt ex omnibus nūcris romani disptiua
quā grāci uocāt Διάπερικὰ quā naturaliter semp̄ plura sunt. quip
pe in multos distribui eūdem significāt numerū: ut singulos oculos
habebāt cyclopes quod grāci dicūt: sic usq; ad mille habent latini &
singuli bini: quā sunt anomala: quantū ad uocem unius & duorū:
terni uel trini. sed terni Τριτασι trini Τριτοι magis significat: uel Τρι
Ταϊοι trini iudi. quatrini quāni seni: septeni octoni nouēni deni: un
deni duodeni ternidēni ex duobus itegris quō tertius decimus: & de
inde quaterdeni quindēni senidēni septēdeni octonidēni nouēnide
ni. **Viceni**: uicēni singuli uicēni bini: uicēni trini. **Similiter** catēri tri
ceni quadragenī quinquagenī sexagenī septuagenī octogenī nonage
ni nonagenī. **Cēteni** ducēteni p̄ syncopā duceni: tricēteni p̄ syncopā
triceni: quadrigēteni quadrigeni: quigēteni & quingenī: sexcēteni &
sexcenti: septingēteni & septigenī: octingēteni & octigenī: nongēteni
& nongeni: milleni. **Auctores** tamē nō pprie etiā singulari numero
ca p̄tulisse inueniūtur. **Lucanus**. **Septeno** gurgite nilus. & **Virgi**. in
.x. **It** grauis aulestes: cētenaq; arbore fluctū: uerberat assurgēs. **Hac**
tamē ipsa etiā semp̄ in plurali congeminitatis ponunt ut bina mœnia
terna. **Cice**. in. ii. uetrinarū. **Inter** binos ludos: quia ludi quādo specta
cula significant: semp̄ pluraliter dicunt. **Liuius** in. xxxv. & bina eque
stria & arma uniuoq; & una & una semp̄ pluralibus adiunguntur:
quā pro singularibus accipiūtur: ut **Salustius** i catilinario. **Hi** postq̄
in una mœnia conuenere: pro in unā urbem. **Virgilius** in. ii. æneid.
Satis una superq; uidimus excidia: pro unū excidium. & **Lucanus** in
quarto: **Totūq;** in ptibus unis bellorum fecere nefas: pro una in parte
Donatus in arte prima. Atq; excepto amphibraco & epitrito: quo
rum alterum seculū alterum epitrita diuisione partimur. **V**niuerso.

rum pedum trina cōditio reperitur: trina pro triptita dixit. **P**riamus
primæ legionis. secundanus secundæ legionis. **S**imiliter tertianus.
unde tertiana febris. **Q**uartanus unde etiã quartana febris. **Q**uinta/
nus unde & quintana porta castrorū. **S**extanus septimanus unde se/
ptimana dierum septē. **O**ctanus nonanus decimanus: unde decima
porta castrorū: decāu quoq; a decē & decuria & decurio nomē & uer/
bū decurio decurias unde decuriana comitia: ut a centū centurio no/
mē & uerbū & cēturiatus ex quo cēturiata comitia: ex quo succēturi/
atus. **T**erentius in eunucho. **E**go in subsidiis hic ero succēturiatus si
quid deficias: **S**unt & altera forma ex omni numero deriuatiua in ri/
us desinentia. exceptis unus & duo: e quibus singularis dualis: ut ter/
narius iambus: qui tres habet pedes: quaterarius quinquarius: unde
& semiquinarius senarius septenarius: unde & semiseptenarius. **O**cte/
narius nouenarius denarius: unde denarius nummus. undenarius
duodenarius ternarius denarius. **S**imiliter ceteri uicenarius tricen a/
rius quadragenarius quingenarius sexagenarius octogenarius nona/
rius. **C**entenarius ducentenarius & ducenarius: tricentenarius & tri/
cenarius: quadringentarius & quadringenarius: & quingenarius &
sexcentenarius & sexcenarius: septingentarius & septingenarius:
octingentarius & octingenarius: noningentarius & noninge/
narius: & melius per syncopam pferuntur millenarius: **A**d uerbia ex
omni numero inueniuntur ab uno quidem & duo inæqualiter semel
& bis: a ceteris uero æqualiter ter quater & reliqua. **O**mnia in es pro/
ductam desinunt: quinquies sexties septies octies nonies decies un/
decies duodecies tridecies quaterdecies quindecies sexdecies decies/
septies decies octies decies nonies. **V**igecies & uicies: trigecies & trici/
es: quadragies quinquagies sexagies septuagies octogies nonagies.
Centies ducentes tricentes quadringenties quingentes sexcentes se/
ptingentes octingentes noningentes & nongentes millies. **I**n finitis ta/
mē numerorum aduerbiis & n interponitur: quoties rotiens: similiter
multoties. **I**nueniuntur & aliæ deriuationes uel compositiones multæ
a nomibus numerorū: ut unicus ullus unitas unio uniuersus: & uno
unas at uerbū: ternitas uel trinitas: septimana senio. **P**ersius. **I**ure ete/
nim id summū quod dexter senio ferret: milia semiquinarius semise/
ptenarius. nundinū & nundinæ trinūdinū trimūdinū. **E**t sciendū
q; pœtæ sæpe deriuatiuis utuntur p primitiuis uel ecōtra: uel aliis speci/
ebus p aliis: ut **V**irg. i. x. an. **T**ot lecti pceres bis denis nauibus ibāt

pro bis decem. & **Luca. in. vii.** Septeno gurgite nilus: p septenario.
Sūt praterea simplū duplū triplū quadruplū & similia quæ pprie ad
pōdus uel numerū dicunt. **S**implex duplex triplex & similia: quæ ad
omnē rem dīcūtur. & uerba ex his duplico duplicas: triplico as multi
plico as: dupōdius tripōdius. & similia. Illud quoq; sciēdū q; undeui
giti dicimus p decē & nouem: **I**dē unde unū deest xx uel unde uigin
ti: post quē uiginti numerus est quod est nouem & decem numerus
post eum eīm sequitur. xx. numerus. **H**oratius in. ii. sermonū **V**nde
octoginta natus cui stragula uestis. unde octoginta dixit. i. septuagi
tanouem annos habens ætatis: hoc est octoginta: unde unum deest
etiam duodeuiginti dicunt p decem & octo: quod attici. g. dicunt.
Idem inuenitur in cæteris cardinalibus numeris. **I**dē triginta & qua
draginta & reliquis duo de triginta pro uiginti & octo. **V**niformis bi
formis triformis & similia: duo asses dussis dupōdius tressis quadra
sis decussis uicessis tricessis quadragessis quinquagesis sexagesis
septuagesis octogessis nonagesis centussis: post quem numerum
teste **V**arrone non componūtur cum asse numeri densus dextans de
drans bestis septuns secuns quincuns triens quadrans sextans. **S**ex
tula libra bilibris trilibris quadrilibris & similia: anniculus uel annus
biennis triennis quadriennis quinquennis & similia: biennium trien
nium quadriennium quinquennium & similia: bimus trimus qua
drimus & similia: bipes tripes quadrupes deinceps & decēpeda & si
milialia: biduum triduum quadriduum & similia: binoctium trinocti
um quadrinoctium & similia: bicorpor tricorpor & similia: biceps tri
ceps quadriceps centiceps & similia: bifariam trifariam quadrifariā
& similia: bipatens tripatens & cætera: bilinguis trilinguis & similia
biuium triuium & similia: bifidus trifidus quadrifidus & similia: bi
sculus trisculus & similia: geminus tergeminus centūgeminus & si
milialia: unimanus bimanus trimanus centimanus & similia: unicolor
bicolor tricolor & similia: duumuir triumuir quiqueuir septemuir de
cemuir cētumuir & similia: bigæ trigæ quadrigæ & similia: biuigus
unde **Virgilius** in quinto aneidō: Biuigo certamine campum corri
puere: & bigati nummi: triuigus quadriugus & similia. **T**riangulū:
Cæsar in arato cur diuste lingua græcia præcurram potius q̄ trian
gula dicam. **Q**uadrangulum quinquangulum sexangulum & simi
lia: bifurcus trifurcus quadrifurcus & similia.

Pondera praeioris ueterum memorata libellis
 Nosse iuuat, pondus rebus natura locauit
 Corporeis: elementa suum regit omnia pondus
 Pondere terra manet: uacuu quoq; poteris aether
 Inde fessa rapit uoluentis sydera mundi.
 Ordinar a minimis: post haec maiora sequentur.
 Nam maius nihil est aliud qua multa minuta.
 Semi oboli duplum est obolus: quem pondere duplo
 Grama uocant: scrupulum nostri dixere priores.
 Semina sex alii siliquis latitancia curuis
 Attribuunt scrupulo, lentis uergantur in octo
 Aut totidem speltas numerent tristisue lupinos
 Bis duo: sed si par generandi his pondus inest
 Seruarent eadem diuersae pondera gentes
 Nunc uariant: etenim cuncta non tœdere certo
 Natura: sed lege ualent hominumq; repertis
 In scrupulis trinis drachmam: quo pondere doctis
 Argenti facilis sinatur pondus athenis.
 Oleaq; a drachma non re: sed nomine differt.
 Drachmam si gemines aderit quem dicier audis
 Siciliquus drachmae scrupuli si adiecto fiet.
 Sextula qua fertur nam sex his uncia constat.
 Sextula cum dupla est ueteres dixere duellam
 Vicia fit drachmis bisquatuor: unde putandum
 Gramata dicta q; haec uiginti quattuor in se
 Vncia habet: tot enim formis uox naq; notatur
 Horis q; mundus per agit noctemq; diemq;
 Vnciaq; in libra pars est qua mensis in annum:
 Haec magno latio libra est gentiq; togatae
 Attica nam minor est: ter quinq; hanc deniq; drachmis.
 Et ter uigenis tradunt explier unam
 Accipe praeterea paruo quam nomine graui
 Minam uocitant: nostriq; minam dixere priores:
 Centum haec sunt drachmae: quod si decerpseris illis
 Quattuor: efficies hanc nostram deniq; libram.
 Attica qua fiet: si quartam dempseris hinc mina.
 Caetropium superest post haec docuisse talentum.

Bis quinque faciunt drachmae si appendere uelles
Oxybaphus fiet si quinque addantur ad istas
Ad mystrum cyathi quarta est ac tertia mystri
Quam uocitant cyanem capit haec cochlearia bina
Quod si mensurae pondus componere fas est
Sextari cyathus pars est quae est uncia librae.
Necnon oxybaphi similis sescuncia fiet.
Sicilicquumque tibi mystro simile licebit
Cochlear extremum est scrupulique imitabitur instar
Attica praeterea discenda est amphora nobis
Seu cadus: hanc facies nostrae si adieceris urnam
Est & bis decies quem conficit amphora nostra
Cullerus hac nulla est maior mensura liquoris
Est etiam terris quas aduena nilus inundat
Artaba, cui superat medii, pars tertia postres
Namque etiam modis explebitur artaba triplex.
Illud praeterea cohibere memento
Nam librae ut memorant besten sextarius addet.
Seu puros pendas latices: seu dona liai
Addunt semissem librae labentis oliui
Selibramque ferunt mellis superesse bilibri
Haec tamen assensu facili sunt credita nobis
Namque nec errantes undis labentibus amnes
Nec mersi puteis latices aut fonte perenni
Manantes par pondus habent: non denique uina
Quae campi aut colles nuper ue: aut ante tulere
Quod tibi machanica promptum est depromere musa
Ducitur argenti tenui ue ex aere cylindrus
Qantum inter nodos fragilis producit arundo
Cui tono interium modico pars ima grauatur:
Ne totus sedeat totusue supernatet undis
Lineaque a summo tenuis descendit ad ima
Ducta superficie tot quaeque in frustra secatur
Quod scrupulus grauis est argenti aetisue cylindrus:
Hoc cuiusque potest pondus spectare liquoris
Nam si tenuis erit maior immergitur unda

Sin grauior plures modulos superesse notabis
Aut u tantundem laticis sumatur utrinq;
Pondere perstabit grauior si pondera secum
Conueniunt: tunc maior erit quæ tenuior unda est
Quod si ter septem numeros texisse cylindri
Hos uideas latices illos cœpisse ter octo
His drachma grauius fatearis pondus inesse.
Sed refert æqui tantum conferre liquoris:
Vt grauior superet drachma: quantum expulit undæ
Illius aut huius teretis pars mersa cylindri
Hæc de mensuris quarum si signa requires
Ex ipsis ueterum poteris cognoscere chartis
Nunc aliud partum ingenio trademus eodem
Argentum fuluo si quis permisceat auro
Qantum id sit: quoue id possis deprendere pacto
Prima syracusii mens prodidit alta magistri:
Regēq; nanq; serunt siculam quam nouerat olim
Caliculum regi ex auro statuisse coronam
Compertoq; dehinc furto: nam parte retenti
Tantundemq; argenti opifex imiscuit auro
Orasse ingenium ciuis: qui mente sagaci
Quis modus argenti fuluo latitaret in auro
Repperit illaeso quod diis erat ante dicatum.
Quod te quale sciet: paucis aduerte docebo.
Lancibus æquatis quibus hæc appendere mos est
Argenti atq; auri: quod edax purgauerit ignis
Imponens libras: neutro præponderet: hæc;
Summitis in qua quam pura ut cœperit unda:
Protinus inclinat pars hæc: quæ sustinet aurum
Pensius hæc nanq; est simulare crassius unda:
At tu siste iugum: mediūq; e cardine centri
Interualla nota: quantum discerpserit illinc
Quodq; notis distet suspenso pondere filum
Fac drachmis distare tribus cognouimus ergo
Argenti atq; auri discrimina: deniq; libra
Libra tribus drachmis supera cum mergitur unda

Sume dehinc aurum. cui pars argentia mixta est
Argentiq; meri per pondus: itemq; subunda
Lancibus impositum expecta propensior auri
Materies subsistet enim: furtumq; docebit
Nam si ter tenis superabitur altera drachmis
Sex solas libras auri dicemus inesse:
Argenti reliquum quia nil in pondere differt
Argentum argento: liquidis cum mergitur undis
Hac eadem puro deprendere possumus auro
Si par corrupti pondus pars altera gesserit
Nam quotiens ternis pars illibata grauarit
Correptam drachmis sub aquam totidem esse notabis
Argenti libras: quas fraus permiscuit auro:
Pars etiam librae quæuis si forte super sit
Hac quoq; drachmarum simili tibi parte notetur
Necnon sine aquis.

Volumen prisciani de octo partibus orationis:
de constructione: de duodecim carminibus: de accentibus:
de numeris & ponderibus & mensuris explicitum est.

Anno domini, M. CCCC. LXXXI.

Priscianus grammaticus de præexercitamentis
rhetoricæ ex **Hermogene** translatis.